

การเตรียมบริบทด้านบัณฑิตศึกษาสำหรับการนำ
“การศึกษาชั้นเรียน” มาใช้ในประเทศไทย*
PREPARING CONTEXT OF GRADUATE STUDIES TO IMPLEMENT
“LESSON STUDY” IN THAILAND

อลิษา มุลศรี, ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, นฤมล ช่างศรี

Alisa Moonsri, Maitree Inprasitha, Narumon Changsri

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

KhonKean University

Corresponding Author E-mail: alisa.m@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวทางการเตรียมบริบทด้านบัณฑิตศึกษาสำหรับการนำ “การศึกษาชั้นเรียน” มาใช้ในประเทศไทย เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ (Interview) ครูประจำการจำนวน 4 คน การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม ศิษย์เก่า นักศึกษาระดับปริญญาเอกจำนวน 17 คน และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับนักศึกษาระดับปริญญาโทจำนวน 18 คนและนักศึกษาระดับปริญญาเอกจำนวน 5 คน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่ออธิบายถึงทุกแนวทางที่เกิดขึ้นเพื่อให้เห็นถึงการเตรียมบริบทด้านบัณฑิตศึกษาสำหรับการนำ “การศึกษาชั้นเรียน” มาใช้ในประเทศไทย ตามกรอบแนวคิดการศึกษาชั้นเรียน

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางเกี่ยวกับการเตรียมบริบทด้านบัณฑิตศึกษาสำหรับการนำ “การศึกษาชั้นเรียน” มาใช้ในประเทศไทย ขั้นที่ 1 การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน 1) เข้าร่วมกระบวนการวางแผนการจัดการจัดการเรียนร่วมกัน การลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้วางแผนร่วมกัน การสะท้อนร่วมกัน 2) ร่วมวางแผนเพื่อสนับสนุนการอบรมเชิงปฏิบัติการ ในฐานะผู้ช่วยวิทยากร โดยร่วมวางแผนลำดับการอบรม สนับสนุนผู้เข้าร่วมอบรม ขั้นที่ 2 การสังเกตการสอนร่วมกัน 1) ลงมือปฏิบัติแก้ปัญหาปลายเปิด ตามแนวทางของการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด 2) เข้าร่วมกิจกรรมของสาขาวิชาเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนกิจกรรม ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนลำดับขั้นตอนในการทำงานของแต่ละกิจกรรม 3) เข้าร่วมการประชุมวิชาการ ระดมความคิดเห็นให้เห็นถึงรูปแบบแนวทางการศึกษาชั้นเรียนในประเทศญี่ปุ่นและจากประเทศอื่นๆ ขั้นที่ 3 การสะท้อนผลบทเรียนร่วมกันของทีมการศึกษาชั้นเรียน การสะท้อนผลทำให้ทุกคนได้เรียนรู้มุมมองของครูที่อยู่ในชั้นเรียนกับนักเรียน มุมมองของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่เกี่ยวกับเรื่องทฤษฎี เนื้อหาสาระ

คำสำคัญ: การศึกษาชั้นเรียน; การเตรียมบริบท; บัณฑิตศึกษา

Abstract

Objectives of this research were to analyze guidelines for preparing graduate studies context to implement lesson study in Thailand. Data were collected, by survey method, by Interviewing 4 in-service teachers using questionnaires, 17 ex-doctoral students in Mathematics Education and focus group discussion with 18 master's degree students and 5 doctoral students in Mathematics Education using the qualitative research to describe all guidelines that had taken place to represent context preparing for graduate studies to implement lesson study in Thailand according to Lesson Study framework.

Findings from of the research were as follows: the guidelines that were found in order to prepare the context for graduate studies to implement lesson study in Thailand. Step 1 Collaboratively plan; 1) Participate in planning activities, doing activities as planned together, and reflecting. These processes contained the Lesson Study involved in each activity. 2) Planned together to support the workshop as the assistant lecturer. Planned together to organize the steps of the workshop, content to be used in the workshop, participate in anticipating participants' thoughts of any questions or issues that they didn't understand in order to support the participants of the workshop. Step 2) Collaboratively do; 1) Solve the open-ended problems and anticipate the idea of student solvers based on Lesson Study and Open Approach. 2) Participate in the activities of mathematics education to learn about planning activities, find the information needed for attending each activity such as understanding textbooks, how to use materials and equipment, understanding the organization of activities, and the workflow of each activity. 3) Attending international conferences that showed how to use lesson study in Japan and from other countries. Step 3) Collaboratively see; The lesson study team made a lesson plan, designed problem situations with teachers and observers. During the teaching, graduate students observed the class. Reflection made them learn the perspective of teachers who had been in class with their students for a long time and knew their students very well and perspectives of graduate students with knowledge of theory, content that could be issued in learning together when observing the classroom.

Keywords: Lesson Study; Preparing Context; Graduate Studies

บทนำ

ในการพัฒนาประเทศมีความพยายามนำนวัตกรรมหรือแนวคิดใหม่ๆ มาใช้ในเมืองไทย โดยตลอด แต่ความพยายามส่วนใหญ่มักประสบกับความล้มเหลวหรือไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง สาเหตุหนึ่งมาจากขาดการเตรียมบริบทเพื่อการใช้งานนวัตกรรมหรือแนวคิดดังกล่าว การพัฒนาวิชาชีพครูของญี่ปุ่นที่เรียกว่า “การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study)” เป็นนวัตกรรมที่ได้รับการพัฒนาและใช้ในประเทศญี่ปุ่นมาตั้งแต่เมื่อประมาณ 130 ปีที่แล้ว (Shimizu, 2006) การศึกษาชั้นเรียนในมุมมองของนักวิชาการชาวญี่ปุ่นกล่าวว่า การศึกษาชั้นเรียน เป็นกิจกรรมเชิงวิทยาศาสตร์ที่เป็นระบบสำหรับครูที่พยายามที่จะพัฒนาทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาและการแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับหลักสูตรและการสอนที่ดีกว่า และเป็นแนวทางสำหรับพัฒนาทฤษฎีทางด้านคณิตศาสตร์ศึกษาด้วย ถ้าไม่มีการพูดถึงเนื้อหาสาระและมุมมองของครูเกี่ยวกับการพัฒนานักเรียน การดำเนินการดังกล่าวจะไม่ได้อยู่ในความหมายของการศึกษาชั้นเรียน (Inprasitha, 2011; Inprasitha et al, 2015) กระบวนการสำคัญของศึกษาชั้นเรียน คือ การวางแผนการสอนร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาแผนการสอนขึ้นมา และครูที่อยู่ในกระบวนการได้นำแผนการสอนไปใช้ในชั้นเรียนโดยครูมีส่วนร่วมในกระบวนการเข้าร่วมสังเกตและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการคิดและการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้สังเกตนี้อาจจะประกอบด้วยครูจากโรงเรียนใกล้เคียงในเขตพื้นที่เดียวกันหรือครูจากโรงเรียนในเขตพื้นที่อื่น ซึ่งทุกคนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละกระบวนการด้วย การอภิปรายของกลุ่ม (ที่ช่วยให้การวางแผนการสอน) จะเกิดการปรับแผนการสอนในระหว่างที่ตรวจสอบบทเรียนในบริบทที่อยู่ในชั้นเรียนจริง (Yoshida, 2005)

การศึกษาชั้นเรียน แสดงถึงความร่วมมือกันทำงานของคณะครูเพื่อพัฒนาคุณภาพของบทเรียน ซึ่งสร้างขึ้นจาก 3 ขั้นตอน กล่าวคือ การวางแผนการสอน การนำบทเรียนไปใช้ในหลายๆ รูปแบบ อาจจะกล่าวได้ว่ากระบวนการนี้เกิดขึ้นจริงทุกวันในญี่ปุ่น การศึกษาชั้นเรียนเป็นกระบวนการพัฒนาวิธีสอนอย่างต่อเนื่อง โดยทำงานร่วมกับครูคนอื่น เพื่อตรวจสอบและวิพากษ์วิธีการสอนของแต่ละคน จุดสำคัญของการศึกษาชั้นเรียน คือ ในทุกๆ กระบวนการเป็นการทำงานร่วมกันของครู (Baba & Kojima, 2004)

ครูที่นำการศึกษาชั้นเรียนไปใช้เริ่มต้นจากการปฏิบัติที่อยู่บนพื้นฐานของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอน และใช้เวลาในการมีส่วนร่วมเพื่อพยายามที่จะปรับปรุงคุณภาพของการสอนในชั้นเรียนแต่ละวัน ซึ่งในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิด เป็นการพัฒนารูปแบบของการทำงานร่วมกันระหว่างครู บุคลากรเข้ากับรูปแบบการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นวิธีการแบบเปิดที่เป็นการพัฒนาวิชาชีพครูในระดับห้องเรียน สิ่งที่ครูทำก็คือ การเข้าร่วมในกระบวนการที่สร้างไว้อย่างดี ซึ่งประกอบด้วยการอภิปรายเกี่ยวกับแผนการสอน (Lesson) ที่พวกเขาวางแผนและสังเกตการสอนร่วมกัน เปิดโอกาสให้ครูได้มองเห็นการสอนและการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ครูร่วมกันอภิปราย

เกี่ยวกับการวางแผนการสอน การทำแผนการสอนไปใช้ การสังเกตการสอน และสะท้อนความคิดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในชั้นเรียน การที่ได้สังเกตการสอนจริงในชั้นเรียน ทำให้ครูได้เข้าใจและเห็นภาพว่าการสอนที่ดีนั้นเป็นอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่ตนกำลังเรียนได้ดียิ่งขึ้น (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2546, 2557)

ปัจจุบันมีการเผยแพร่ “การศึกษาชั้นเรียน” ไปหลายประเทศทั่วโลกเพื่อใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับประเทศไทยได้นำมาใช้ครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 (Inprasitha, 2011) โดยมีการเตรียมบริบทที่เกี่ยวข้องเพื่อนำนวัตกรรมดังกล่าวมาใช้ ได้แก่ บริบทด้านโปรแกรมการฝึกหัดครู บริบทด้านบัณฑิตศึกษา บริบทด้านการฝึกอบรมครูประจำการ และบริบทด้านการพัฒนาวิชาชีพครูในระยะยาวสอดคล้องกับ สุดาทิพย์ หาญเชิงชัย (2559) ที่ได้ทำการศึกษาลักษณะการผลิตครูคณิตศาสตร์ศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรการผลิตครูคณิตศาสตร์ศึกษาระดับที่คาดหวัง วิเคราะห์หลักสูตรการผลิตครูคณิตศาสตร์ศึกษาระดับนำไปใช้ และวิเคราะห์หลักสูตรการผลิตครูคณิตศาสตร์ระดับที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรการผลิตครูคณิตศาสตร์ศึกษาระดับที่คาดหวังประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านทักษะ/กระบวนการ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และด้านประสบการณ์การเรียนรู้เชิงวิชาชีพ หลักสูตรการผลิตครูคณิตศาสตร์ศึกษาระดับนำไปใช้ ประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอน ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ การประเมินหลักสูตรหลักสูตรการผลิตครูคณิตศาสตร์ระดับที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ ประกอบด้วยด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด เพื่อสำรวจองค์ประกอบของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดและเพื่อสังเคราะห์รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด พบว่า องค์ประกอบของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ประกอบด้วย การปฏิบัติงานตามขั้นตอนการศึกษาชั้นเรียน การร่วมมือกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และการร่วมมือกับบุคลากรภายในโรงเรียน (วีระศักดิ์ แก่นอ้วน, 2562)

ซึ่งจากที่กล่าวมาเป็นการเตรียมบริบทด้านโปรแกรมการฝึกหัดครู ทำให้เห็นว่าใน การเตรียมนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในโปรแกรมฝึกหัดครูประกอบด้วยรายละเอียดและประเด็นอะไรบ้างเพื่อเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่ทำให้การนำนวัตกรรมเข้ามาใช้ในระบบโรงเรียนมีการคงอยู่อย่างยาวนานและเป็นการทำงานร่วมกันในส่วนของสถาบันผลิตบัณฑิตและโรงเรียนที่เป็นผู้ใช้บัณฑิต งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาการเตรียมบริบทด้านบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่มีลักษณะเฉพาะทั้งความรู้ที่เกี่ยวกับหลักการทฤษฎีโดยตรงในชั้นเรียนและในด้านการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้สู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียน ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับการออกแบบโปรแกรมระดับบัณฑิตศึกษา ที่เห็นผลจริงใน

ภาคปฏิบัติและเป็นอีกหนึ่งบริบทที่สามารถนำมาปรับกับการนำนวัตกรรมต่างๆ เข้ามาใช้ในประเทศไทยได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์แนวทางปฏิบัติการเตรียมบริบทด้านบัณฑิตศึกษาสำหรับการนำการศึกษาชั้นเรียนมาใช้ในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการศึกษาโดยอาศัยบริบทพื้นที่ที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดที่ถูกนำเข้ามาในประเทศไทยโดย รองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นการเริ่มต้นใช้นวัตกรรมกรรมกับนักศึกษาฝึกหัดครูชั้นปีที่ 4 ที่ออกฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2545 เป็นต้นมา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้เห็นถึงการเตรียมบริบทการนำการศึกษาชั้นเรียนมาใช้ในประเทศไทย ตามแนวคิดของ Inprasitha (2011)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมายครั้งนี้คือนักศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 18 คน นักศึกษาระดับปริญญาเอก ที่กำลังศึกษา จำนวน 5 คน ศิษย์เก่า ระดับปริญญาเอก จำนวน 17 คน และครูประจำการจากโรงเรียนต้นแบบจำนวน 4 คน ใช้การเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ใช้หลักเกณฑ์ให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามสำหรับกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา ผ่านการใช้กระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีการแบบเปิด (Open Approach) และการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยสัมภาษณ์ครูประจำการ ระดับ บัณฑิตศึกษา นักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา การสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้วิจัยเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus group) กับกลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากการแบบสอบถามการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง (Interview) และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มจึงนำมาสรุปรวมเป็นผลการวิจัยดัง ซึ่งแสดงให้เห็นถึง แนวทางหรือวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมบริบทด้านบัณฑิตศึกษาสำหรับการนำ “การศึกษาชั้นเรียน” มาใช้ในประเทศไทย ดังต่อไปนี้ ขั้นที่1 การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน 1) เข้าร่วมกระบวนการวางแผนการจัดกิจกรรม การลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้

วางแผนร่วมกัน การสะท้อนร่วมกัน ซึ่งกระบวนการนี้เป็นการศึกษาชั้นเรียนที่แฝงอยู่ในแต่ละกิจกรรม 2) ร่วมวางแผนเพื่อสนับสนุนการอบรมเชิงปฏิบัติการ ในฐานะผู้ช่วยวิทยากรโดยร่วมวางแผนลำดับการอบรม เนื้อหาที่จะใช้ในการอบรม ร่วมคาดการณ์ แนวคิดของผู้เข้าอบรมถึงข้อสงสัย คำถาม หรือประเด็นไหนที่ไม่เข้าใจเพื่อช่วยสนับสนุนผู้เข้าร่วมอบรม ค่านิยมหลักที่เกิดในชั้นตอนนี้คือ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเป็นผู้มีใจกว้างและการเป็นผู้ที่ให้คุณค่ากับกระบวนการทำงานหรือกระบวนการเรียนรู้ในระยะยาวมากกว่าผลลัพธ์ระยะสั้น ขั้นที่ 2 การสังเกตการสอนร่วมกัน 1) ลงมือปฏิบัติแก้ปัญหาปลายเปิด คาดการณ์แนวคิดของผู้แก้ปัญหาตามแนวทางของการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด 2) เข้าร่วมกิจกรรมของสาขาวิชาเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนกิจกรรมต่าง ร่วมกัน จะเรียนรู้และศึกษาข้อมูลที่จำเป็นจะต้องใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการทำความเข้าใจหนังสือเรียน วิธีการใช้สื่ออุปกรณ์ต่างๆ เบื้องต้น ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมลำดับขั้นตอนในการทำงานของแต่ละกิจกรรม 3) เข้าร่วมการประชุมวิชาการในระดับนานาชาติทำให้เห็นถึงรูปแบบ วิธีการใช้การศึกษาชั้นเรียนในประเทศญี่ปุ่นและจากประเทศอื่นๆ ค่านิยมหลักที่เกิดในชั้นตอนนี้คือ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเป็นผู้มีใจกว้างและการเป็นผู้ที่ให้คุณค่ากับกระบวนการทำงานหรือกระบวนการเรียนรู้ในระยะยาวมากกว่าผลลัพธ์ระยะสั้น ขั้นที่ 3 การสะท้อนผลบทเรียนร่วมกัน เป็นทีมการศึกษาชั้นเรียน ร่วมวางแผนการสอน การออกแบบชั้นเรียน คำสั่งสถานการณ์ปัญหาพร้อมกับครูผู้สอนและครูผู้สังเกต มีนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเข้าร่วมสังเกตการสะท้อนผลทำให้ทุกคนได้เรียนรู้มุมมองของครูที่อยู่ในชั้นเรียนกับนักเรียนมานานรู้จักนักเรียนเป็นอย่างดีกับมุมมองของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มีความรู้มีมุมมอง ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของทฤษฎี เนื้อหาสาระ ที่สามารถเป็นประเด็นในการเรียนรู้ร่วมกันได้เมื่อได้เข้ามาสังเกตชั้นเรียนจริง ค่านิยมหลักที่เกิดในชั้นตอนนี้คือ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเป็นผู้มีใจกว้างและการเป็นผู้ที่ให้คุณค่ากับกระบวนการทำงานหรือกระบวนการเรียนรู้ในระยะยาวมากกว่าผลลัพธ์ระยะสั้น

อภิปรายผลการวิจัย

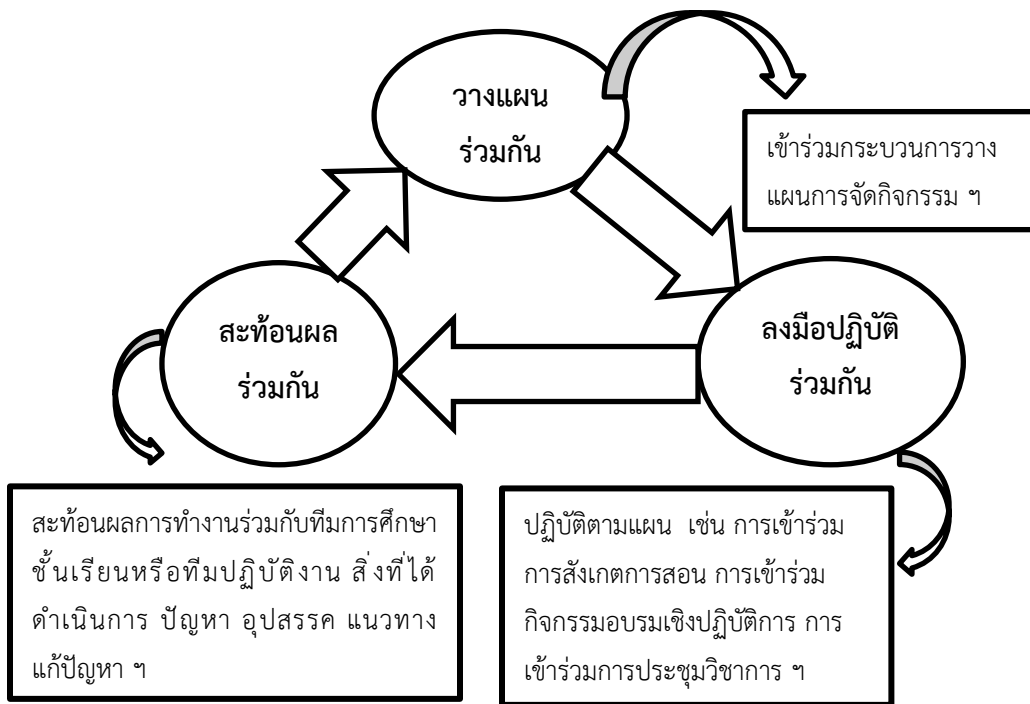
หลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้มีการเตรียมบริบทด้านบัณฑิตศึกษาสำหรับการนำ การศึกษาชั้นเรียนมาใช้ในประเทศไทย โดยในด้านของการเตรียมบริบทด้านบัณฑิตศึกษา

มีแนวทางหรือวิธีการเตรียมบริบทด้านบัณฑิตศึกษาสำหรับการนำ การศึกษาชั้นเรียนมาใช้ในประเทศไทย โดยในด้านของการเตรียมบริบทด้านบัณฑิตศึกษา ตามกรอบแนวทางการศึกษาชั้นเรียน 3 ขั้นตอนและมีรายละเอียดในส่วนของการปฏิบัติของแต่ละกิจกรรมที่มีความสำคัญมากในการเตรียมบริบทด้านบัณฑิตศึกษาเพื่อการนำ การศึกษาชั้นเรียน มาใช้ในประเทศไทยให้มีความต่อเนื่องและคงอยู่ในระยะยาวโดยมีนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเป็นอีก 1

ปัจจัยที่ช่วยให้การนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเข้ามาใช้ในประเทศไทยสามารถดำเนินการในระบบโรงเรียนได้ เพราะนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสามารถทำงานในระดับชั้นเรียนร่วมกับคุณครูได้เป็นอย่างดีในทุกๆ มิติการทำงานไม่ว่าจะเป็นในมุมสิ่งที่ครูประจำการได้เรียนรู้จากการทำงานร่วมกับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและในมุมที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้เรียนรู้การทำงานของคุณครูประจำการ ซึ่งก็จะสอดคล้องกับ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ และคณะ (2561) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับ “การเตรียมบริบทสำหรับการนำการพัฒนาวิชาชีพครูแบบญี่ปุ่นที่เรียกว่าการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) มาใช้ในประเทศไทย” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำมาใช้ในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากและประสบปัญหาหลายด้าน และต้องใช้ระยะเวลารวมทั้งการหาวิธีที่เหมาะสม ปัจจัยที่สำคัญคือมีการเตรียมบริบทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นส่วนสนับสนุนการขับเคลื่อน “การศึกษาชั้นเรียน” (Lesson Study) ในวัฒนธรรมโรงเรียนของไทย 1 ในปัจจัยที่สำคัญคือ บริบทด้านบัณฑิตศึกษา ที่เป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยและโรงเรียน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2003 มีการกำหนดการพัฒนาบัณฑิตศึกษา โดยกำหนดให้การเข้าร่วมในโปรแกรมการฝึกอบรมครูประจำการแบบใหม่เป็นกิจกรรมหลักที่นักศึกษาจะต้องเข้าร่วมเพื่อพัฒนามุมมองของตนเองเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู รวมทั้งกำหนดทิศทางงานวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้เชื่อมโยงกับแนวทางในการใช้นวัตกรรม “การศึกษาชั้นเรียน” (Lesson Study) อีกด้วย ผลจากการทำงานร่วมกันในลักษณะดังกล่าวในการฝึกอบรมตั้งแต่ปี ค.ศ. 2003 – 2005 ทำให้ครูประจำการจำนวนมากที่เข้าฝึกอบรมมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานแบบใหม่ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คือ มีการร่วมมือกันวางแผนการทำงานโดยละเอียดก่อนการทำงาน การแบ่งงานและประสานงานทำงานระหว่างปฏิบัติงาน และการสะท้อนผลการทำงานหลังเสร็จสิ้นการทำงานทุกครั้ง

องค์ความรู้จากการวิจัย

แนวทางการเตรียมบริบทสำหรับการนำนวัตกรรมที่สนใจเข้ามาใช้ในหน่วยงาน หรือนำเข้ามาใช้ในประเทศไทย ตามที่นำเสนอในบทความนี้คือการเตรียมบริบทในระดับบัณฑิตศึกษา การวางแผนในส่วนของกิจกรรมในหลักสูตรทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของนักศึกษาเพื่อเป็นการฝึกการทำงานร่วมกันในระยะยาวกับบุคคลทุกมิติ เช่นการทำงานร่วมกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี การทำงานร่วมกับครูประจำการ การทำงานร่วมกับสมาชิกในระดับบัณฑิตศึกษาเองเพื่อให้เกิดภาพการทำงานร่วมกับผู้คนที่หลากหลาย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากสรุปผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถให้ข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

นักศึกษาหรือนักวิจัยสามารถศึกษาการเตรียมบริบทด้านการฝึกอบรมครูประจำการในระยะยาวที่สามารถทำให้การนำนวัตกรรมใหม่ๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนหรือการพัฒนาวิชาชีพครูให้คงอยู่ในระยะยาวในบริบทประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

หน่วยงานหรือสถาบันผลิตครูสามารถนำแนวทางในการเตรียมบริบทนี้ไปปรับใช้กับการนำนวัตกรรมอื่นๆ ได้เช่นกันซึ่งสามารถปรับใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และครูประจำการได้แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละสถานที่ของแต่ละหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาประเด็นหรือแนวทางการเตรียมบริบทสำหรับครูประจำการ เพื่อการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนนำไปใช้ในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2546). การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนโดยเน้นกระบวนการทางคณิตศาสตร์. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- _____. (2561). การศึกษาชั้นเรียนด้วยวิธีการแบบเปิด: PLC ภาคปฏิบัติจริงในโรงเรียน เอกสารประกอบการอบรมครูพัฒนาครู หลักสูตรเพื่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาการสอบ หน่วยพัฒนาสถาบันวิจัยและพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับอาเซียน. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วีระศักดิ์ แก่นอ้วน. (2562). ค่านิยมหลักของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา กรณีศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา) ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุดาทิพย์ หาญเชิงชัย. (2559). การศึกษาหลักสูตรผลิตครูคณิตศาสตร์ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Baba, T., & Kojima, M. (2004). *Lesson Study. The History of Japan's Education Development: What Implications Can Be Drawn for Developing Countries?* Tokyo: Institute for International Development, JICA.
- Inprasitha, M. (2011). One Feature of Adaptive Lesson Study in Thailand: Designing a Learning Unit. *In Journal of Science and Mathematics Education in Southeast Asia*, 34(1), 47-66.
- Inprasitha, M. et al. (2015). *Lesson study: challenges in mathematics education* New Jersey: World Scientific.
- Yoshida, M. (2005). *An Introduction to Lesson Study. Building Our Understanding of Lesson Study. In Patsy W-I & Makoto Yoshida (eds).* Philadelphia: Research for better schools, Inc.